

TRANSITION TO MULTILEVEL HIGHER EDUCATION: CHALLENGES AND PERSPECTIVES

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.59>

СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Білостоцька О. В.

кандидат педагогічних наук,

*доцент кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна*

Інтеграційні та модернізаційні процеси у системі освіти, вимагають переорієнтації професійної підготовки вчителів та викладачів на компетентнісно-орієнтовану систему освіти. Теоретико-методичні засади формування професійної підготовки магістрів музичного мистецтва на основі компетентнісного підходу досліджують О. Єременко, Л. Пастушенко, Т. Руденька, М. Томашівська [1–4].

Мета роботи полягає в обґрунтуванні специфічної сутності та структури професійної компетентності магістрів музичного мистецтва.

Аналіз наукових джерел, урахування особливостей мистецько-педагогічної діяльності, що характеризуються наявністю художньо-творчих та виконавських форм практичної роботи, специфіки підготовки педагогів в умовах магістратури, дозволили визначити сутність поняття «професійна компетентність магістра музичного мистецтва», яке ми розуміємо як інтегративну особистісно-професійну якість, що передбачає здатність магістранта до ефективної музично-педагогічної, науково-дослідної, виконавської, організаційно-управлінської, культурно-просвітницької та мистецтвознавчої діяльності в умовах динамічних змін, яка відображає результат його професійної підготовки, рівень сформованості якостей та здібностей особистості, ціннісних і мотиваційних установок, знань, умінь, навичок та досвіду діяльності у вищій школі.

Узагальнення поглядів учених дало змогу обґрунтувати структуру професійної компетентності магістра музичного мистецтва, що пред-

ставлена мотиваційно-ціннісним, когнітивним, діяльним, регулятивно-рефлексивним компонентами.

Мотиваційно-ціннісний компонент є системоутворювальним, оскільки є провідною умовою професійного самовдосконалення магістранта, характеризується системою цінностей, потреб, мотивів, особистісних смислів, смаків, ідеалів, і соціальних установок майбутнього викладача.

Когнітивний компонент включає методологічні знання – знання підходів, принципів, закономірностей розвитку, навчання і виховання студентів мистецьких спеціальностей; теоретичні, технологічні, психолого-педагогічні, методичні, музикознавчі знання, що є основою адаптації в професійному середовищі, орієнтиром в педагогічних ситуаціях, підґрунтям для педагогічного та музично-виконавського саморозвитку; знання інформаційних, у тому числі музично-комп'ютерних технологій, професійне педагогічне мислення, що характеризується такими ознаками, як: креативність, гнучкість, критичність, системність, мобільність, оперативність.

Діяльним компонентом є сукупністю фахових умінь і навичок музично-освітньої, професійно-педагогічної, музично-виконавської, мистецтвознавчої, культурно-просвітницької та дослідницької діяльності на основі розвинених здібностей і якостей особистості магістранта мистецького напрямку. Серед професійних умінь майбутнього викладача музичного мистецтва виокремлюють: гностичні, організаційні, діагностичні, дослідницькі, проєктні, конструктивні, управлінські, інформаційні, організаторські, комунікативні, рефлексивні, виховні та музично-педагогічні (диригентсько-хорові, вокальні, інструментально-виконавські, інтерпретаційні, артистичні).

Регулятивно-рефлексивний компонент характеризує здатність магістрантів до осмислення, самоаналізу, самооцінки та корекції власної професійно-педагогічної та музично-виконавської діяльності. Рефлексивний компонент є регулятором особистісних та професійних досягнень, пошуку особистісних змістів у професійній комунікації та інтерпретації творів музичного мистецтва.

На основі аналізу наукових джерел та з урахуванням структурних компонентів визначено наступні критерії професійної компетентності майбутніх викладачів музичного мистецтва: мотиваційно-цільовий (відповідає мотиваційно-ціннісному компоненту структури професійної компетентності майбутніх викладачів музичного мистецтва), пізнавально-пошуковий (характеризує стан сформованості когнітивного компонента), діяльностно-креативний (відповідає діяльностному компоненту), прогностично-рефлексивний критерії (відповідає регулятивно-рефлексивному компоненту).

Мотиваційно-цільовий критерій (відповідає мотиваційно-ціннісному компоненту структури професійної компетентності майбутніх викладачів музичного мистецтва) виражає сформованість ціннісно-мотиваційної сфери, яка характеризується спрямованістю на музично-педагогічну діяльність, передбачає розвиненість художніх потреб, мотивів та інтересів магістрантів; усвідомлення і прийняття соціально-визначних норм і естетичних цінностей як орієнтирів мистецько-педагогічної та музично-виконавської діяльності; виявляє особистісне ставлення до педагогічної професії; орієнтованість на науково-дослідну діяльність, рівень мотивації до професійного саморозвитку та самоосвіти протягом життя;

Мотиваційно-цільовий критерій включає в себе такі показники, як: сформованість позитивної професійної мотивації, сформованість стійкого інтересу до музично-педагогічної діяльності; осмислення цінності педагогічних та мистецтвознавчих знань та умінь; прагнення до вдосконалення професійних знань та умінь; рівень розвитку професійної свідомості.

Пізнавально-пошуковий критерій (характеризує стан сформованості когнітивного компонента у структурі професійної компетентності майбутніх викладачів музичного мистецтва) передбачає ступінь теоретичної обізнаності, під якою розуміється сукупність методологічних, психолого-педагогічних, технологічних, дослідницьких, методичних, мистецтвознавчих, музично-педагогічних та музично-виконавських знань; сформованість професійного педагогічне мислення, ступінь сформованості пізнавальної самостійності та здатність керувати власною інтелектуальною діяльністю; здатність синтезувати знання і використовувати їх у освітньому процесі та у процесі самовдосконалення. Теоретична обізнаність створює основу для оволодіння майбутнім викладачем способами професійної діяльності.

Показниками даного критерію є ґрунтовність, системність та дієвість знань, володіння алгоритмом вирішення музично-педагогічних задач; освіченість та ерудованість у сфері різних мистецтв, розвиненість художньо-асоціативного фонду.

Діяльнісно-креативний критерій (відповідає діяльнісному компоненту структури професійної компетентності майбутніх викладачів музичного мистецтва) відображає характер досвіду мистецько-педагогічної діяльності, який виступає основою реалізації здібностей і умінь, розкриває практичний аспект діяльності викладача мистецьких дисциплін, здатність до творчого опрацювання музичних творів; здатність до вирішення педагогічних, виконавських та науково-дослідних завдань, здатність до діагностики умов освітнього процесу, прогнозування труднощів і досягнень, та розробки на цій основі

оптимального алгоритму дій, ефективного вибору форм і засобів презентації мистецької інформації.

Цей критерій характеризується такими показниками, як: сформованість професійно-педагогічних умінь (гностичних, організаційних, діагностичних, дослідницьких, проектних, конструктивних, управлінських, інформаційних, організаторських, комунікативних, рефлексивних, виховних), сформованість музично-фахових умінь (диригентсько-хорових, вокальних, інструментально-виконавських, інтерпретаційних, артистичних), універсальні якості творчої особистості, розвиненість сценічно-виконавської сфери (здатність до сприйняття, інтерпретації та оцінювання творів; естетичний досвід, художньо-образне виконання твору, обсяг активного фонду методів і прийомів звукового втілення музичного образу).

Прогностично-рефлексивний критерій (відповідає регулятивно-рефлексивному компоненту) виступає як критичний регулятор професійної мистецької діяльності, яка включає готовність здійснювати аналітичні операції, розвиток самосприйняття, самопізнання, самокорекції, самооцінки та критичності суджень; здатність магістрантів до виявлення перспектив і цілей особистого професійного та мистецького розвитку, перспективного планування педагогічної, виконавської та дослідницької діяльності.

Показниками означеного критерію є самостійність та критичність судження, адекватність та об'єктивність самооцінки професійних якостей, можливостей, мистецьких здібностей та здатність до зіставлення їх з нормативними вимогами; здатність до самоаналізу в професійних та особистих ситуаціях; володіння широким спектром засобів самодіагностики й саморозвитку; здатність диференціювати чинники досягнень та недоліків, вміння передбачувати результати своєї діяльності, виконавська рефлексія.

Висновки. Отже, на основі проведеного аналізу визначено поняття «професійна компетентність майбутнього викладача музичного мистецтва», обґрунтовано структурні компоненти та критерії означеного поняття.

Література:

1. Єременко О.В. Основи магістерської підготовки (теорія і практика реалізації в системі музично-педагогічної освіти): навчальний посібник. Суми: СумДПУ, 2011. 292 с.

2. Пастушенко Л.А. Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Рівне, 2017. 253 с.

3. Руденька Т.М. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей засобами арт-педагогіки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2017. 237 с.

4. Томашівська М.М. Формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами українського народного мистецтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2019. 20 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.60>

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ

Зайцева А. В.

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки мистецтва
та фортепіанного виконавства*

*Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Метою роботи є виявлення ключових тенденцій забезпечення культурологічного спрямування як провідного чинника модернізації мистецької освіти.

Курс глобальних цивілізаційних процесів на демократизацію, відкритість світової освіти, її доступність актуалізує суспільний попит на пошук нових моделей, які не обмежені трансляцією знань, а пов'язані з реалізацією людського призначення особистості у світовому освітньому просторі. Закономірності інтеграції суспільства у європейський і загальносвітовий культурно-освітній простір викликають необхідність переосмислення й оновлення системи підготовки фахівців мистецької галузі.

Кардинальні зміни у розумінні ролі інтеграційних процесів як стратегічних напрямів розвитку цивілізації адекватно відображені в мистецькій освіті. Ці зміни трансформуються у нові вимоги до змісту та організації педагогічного процесу у вищих мистецьких навчальних закладах. Мистецька освіта в умовах глибинних світоглядних змін суспільства набуває особливого значення як чинник виховання духовності особистості, як засіб пізнання світу в єдності осмислення і переживання людиною відтворюваних художніми засобами явищ, як чинник виховання духовності особистості, як середовище навчання, що